
HÍREK, BESZÁMOLÓK

POSGAY KÁROLY AKADÉMIAI DOKTORI VÉDÉSE

Egyesületünk Eötvös Loránd Emlékéremmel kitüntetett tagja, POSGAY Károly „*A mélylitoszféra szerkezeti elemeinek vizsgálata szeizmikus reflexiós módszerrel*” című doktori munkájában foglalta össze a földkéreg és felsőköpeny kutatásában mintegy három évtized alatt elért eredményeit. A doktori munkásság tézises összefoglalójának nyilvános vitáját a Tudományos Minősítő Bizottság folyó év március 18-án rendezte meg a MTESZ Fő utcai székházában.

A tézises összefoglaló opponensei MESKÓ Attila professzor, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja, STEGENA Lajos professzor és VERŐ József, a földtudományok doktorai voltak. A bírálóbizottságot ÁDÁM Antal, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja vezette.

Az érdekes nyilvános vita ezúttal a hallgatóságot is megmozgató valódi tudományos vitát hozott és a szokásosnál hosszabbra sikerült, de utána POSGAY Károly tagtársunk szép siker (94,4 %-os végeredmény) ünneplésére hívhatta meg a résztvevőket az Angelika Presszóba. Gratulálunk!

Bodoky Tamás

A KÖRNYEZETVÉDELMI GEOFIZIKA OKTATÁSÁNAK BEVEZETÉSE A MISKOLCI EGYETEMEN

Egy TEMPUS projekt eredményei

A Miskolci Egyetem Geofizikai Tanszékén az 1991—1993. években jelentős fejlesztés történt az Európai Unió „TEMPUS” programjának támogatásával. A TEMPUS a Trans-European Mobility Scheme for University Studies kezdetűből létrejött szó, annak a programnak az elnevezése, amely a PHARE keretében támogatást nyújt az Európai Unió és Közép-Kelet-Európa országai együttműködéséhez a felsőoktatás területén. Célja a támogatandó országok felsőoktatásának segítése a korszerűsítés, a minőség fokozása, az oktatás feltételeinek javítása terén, továbbá az együttműködés előmozdítása az Európai Unió és a támogatott országok között.

TEMPUS projektünk keretében azt a célt tűztük ki, hogy nyugat-európai normák alapján a Miskolci Egyetemen egy képzési programot hozzunk létre a graduális és posztgraduális oktatás területén a hallgatók, illetve szakemberek számára; személyes kontaktusok kialakításával szorosabbra fűzzük az európai felsőoktatással és tudományos élettel való kapcsolatokat; és az ezzel összefüggő, az oktatáshoz,

kutatáshoz szükséges korszerű technikai háttérrel jelentősen fejlesszük. A program kialakítása és időütemezése — a hazai bányászat közismert helyzetéből és jövőjéből eredően — a Miskolci Egyetem Bányamérnöki Karán folyó tartalmi és szervezeti változásokkal szerves összhangban történt. A tervet már úgy állítottuk össze, hogy e projekt keretében született képzési program a Bányamérnöki Kar Földtudományi és Környezetmérnöki Szakok oktatási koncepciójába illeszkedhessék.

A TEMPUS projekt közvetlen előzménye a Ruhr Universität Bochum (Németország) és a Miskolci Egyetem Geofizikai Tanszékeinek 1981 óta tartó szoros és eredményes tudományos együttműködése a bánya- és mérnökgeofizika területén. A Magyar Tudományos Akadémia és a Deutsche Forschungsgemeinschaft által finanszírozott tudományos programoknak — e TEMPUS projektet megelőzően is — voltak az oktatást közvetlenül érintő eredményei hallgatói gyakorlatok, diplomatervek formájában.

E hosszan tartó együttműködés eredményezte kölcsönös elismerés és bizalom képezte a TEMPUS projektünk alapját. A programot megelőzően is kölcsönösen tudományos kapcsolatban állt egymással a projektben részt vevő valamennyi intézmény:

- Ruhr Universität Bochum, Institut für Geophysik (szerződő intézmény)
- Miskolci Egyetem Geofizikai Tanszék (koordináló intézmény)
- DMT Institut für Angewandte Geophysik Bochum, Németország
- TNO Institute of Applied Geoscience, Delft, Hollandia

Partnerintézményeinkkel együttműködve összegyűjtöttük az oktatás alapját képező szakirodalmat, amelynek nagy részét partnereink belső kutatási jelentései, illetve azok egyes fejezetei teszik ki. A tekintélyes mennyiségű irodalom szisztematikus rendezése megtörtént, valamennyi projektpartner részvételével. A létrehozott tananyagot nappali tagozatos hallgatóinknak adjuk elő a ME Bányamérnöki Karán az 1992-ben elfogadott új oktatási programnak megfelelően. Ezenkívül rendszeres mérnök-továbbképző tanfolyamok szervezését is tervezzük, amelyen nemcsak „geo”-szakemberek részvételére számítunk. Az első nemzetközi egyetemi szemináriumunkat 1992 szeptemberében tartottuk, majd 1993 szeptemberében került sor a nemzetközi mérnök-továbbképző szemináriumunkra, amelyen mintegy 80 fő vett részt.

E TEMPUS projekt tette lehetővé a Geofizikai Tanszék főként ifjabb oktatói és kutatói számára, hogy közvetlen tapasztalatokat gyűjtsenek a környezetvédelmi geofizika kutatás-fejlesztésével kapcsolatban, személyes kapcsolatokat építhessenek ki nyugat-európai oktató-kutató intézményeknél, jelentős nemzetközi konferenciákon vehessenek részt. Némelyikük esetében ez volt életük első ilyen lehetősége.

Hallgatóink nyári gyakorlatokat végeztek, illetve diplomaterveket készítettek partnereinknél. Ezek a teljesítmények teljes mértékű elfogadást nyertek a Bányamérnöki Karon. Valamennyi ösztöndíjas külföldi útról szakmai jelentés készült, amelyet a nem-

zetközi szemináriumokon szerzőik előadás formájában is bemutattak.

A Geofizikai Tanszéken a TEMPUS projekt keretében megvalósított infrastruktúra fejlesztés nyomán a képzés és kutatás nemzetközi színvonalú feltételei teremődtek meg. Első helyen kell itt megemlíteni a geofizika speciális igényeit kielégítő tanszéki számítógéprendszer megvalósulását, amely RISC és SPARK munkaállomások, hallgatói számítógépterm, valamint oktatói PC-k lokális hálózatra való felfűzésével — a partnereinkkel való kompatibilitást szem előtt tartva — jött létre. A Miskolci Egyetem számítógép-hálózatán keresztül így megteremtődött a technikai feltétele annak is, hogy tanszékünk valamennyi oktatója, kutatója, hallgatója Európa bármely hozzáférhető számítógépén is dolgozhat. E fejlődés szinte azonnal érezte kedvező hatását a kutatásban és az oktatásban például hallgatóink diplomaterv-feladat megoldásainak színvonalában.

A projekt keretében szakkönyveket szereztünk be, számos speciális számítógépi programot vásároltunk, ill. kaptunk partnereinktől. A számítógép-vezérelt szeizmikus (és elektromos) analóg modellező laboratóriumunkat partnereink tapasztalatainak átételével fejlesztettük tovább.

A TEMPUS projekt pozitív hatása jelentős a Miskolci Egyetem Geofizikai Tanszékének oktatására, kutatására és így a jövőjére nézve is. Külföldi partnereink véleménye szerint a tanszék — elmaradott (elsősorban számítástechnikai) infrastruktúrájának gyökeres fejlődésével az attól nagymértékben függő — oktatási-kutatási tevékenysége a közeli jövőben szorosabban kapcsolódhat az európai intézményekéhez.

Fontos eredménynek tartjuk azt is, hogy a tanszék fiatalabb munkatársai és hallgatói lehetőséget kaptak arra, hogy az eddigi szűk (többnyire pénzügyi okokra visszavezethető) keretből kilépve bekapcsolódhassanak az európai szakmai életbe.

Partnereinket idézve számukra is „nyereséget” hozott ez az együttműködés, mert magyar kollégáik magas szakmai felkészültségükkel új impulzusokkal hatottak oktatásukra, kutatásukra és általában szemléletükre.

Ormos Tamás

AZ MTA GGKI GEOFIZIKAI FŐOSZTÁLYÁNAK TUDOMÁNYOS EREDMÉNYEI 1993-BAN

A soproni intézet kutatásai mintegy két éve három szervezeti egységben: a Geodéziai Főosztályon, a Geofizikai Főosztályon és az önálló Szeizmológiai Osztályon folynak. (A két főosztály Sopronban, míg a Szeizmológia Budapesten székel.)

Az utóbbi években a kutatói beszámolók egységes szempontok (elvégzett munkák leírása, publikációk, előadási statisztikák, hivatkozási mutatók, tudományszervezési tevékenység) alapján készülnek. A száraz statisztikák helyett (amelyek egyébként az Intézet könyvtárban hozzáférhetők) ezúttal a Geofizikai Főosztály kutatóinak 1993-as kutatási eredményeit foglaljuk össze.

Meglehet, hogy az eredmények ezen tézisszerű ismertetése az adott kutatási témával nem foglalkozó

kívülálló számára nehezen érthető, de az olvasó könnyen kikeresheti az öt esetleg érdeklő tudományterületet és nyomon követheti az ottani eredményeket. Az összeállított anyag a Geofizikai Főosztály témáinak sokrétűségét és elmélyültségét bizonyítja.

Az Aeronómiai Osztály kutatói (BENCZE Pál osztályvezető, MÁRCZ Ferenc és SÁTORI Gabriella tudományos főmunkatársak, KOVÁCS Károly tudományos munkatárs) eredményei a következők:

- Kimutatták a felső légkörben a turbulenciát előidéző szélnyírás, a szélnyírást létrehozó légköri zavar amplitúdójának a 11 éves naptevékenységi ciklussal való változását és értelmezni tudták a turbulencia évszakos változásának a módosulását a földrajzi szélességgel.

Kidolgozták a CESAR műholdra kerülő, nagy felbontóképességű ionspektrométer tudományos programját, a rádióhullámok terjedésének modellezésével a geomágneses térnek és a plazmaszférának a GPS-mérésekre gyakorolt hatására hívták fel a figyelmet.

— Az 1962—85. évi obszervatóriumi adatok vizsgálata feltárta, hogy a kozmikus sugárzásban jelentkező jelentős Forbush-csökkenéseket követően a légköri elektromos potenciálgradiens szignifikánsan megnő. E paraméter és az extrateresztikus változások esetenkénti kapcsolatát más újabb eredmények is megerősítik. A Schumann-rezonanciák vertikális elektromos komponense és a légköri nyugtalanság között is kimutattak bizonyos összefüggést.

— A Schumann-rezonanciák monitorozásakor tapasztalták, hogy a Kp-indexek megnövekedésével jelzett geomágnesesen háborgatott napokon, egyes esetekben a pillanatnyi rezonanciafrekvencia 0,1—0,3 Hz-et elcsúszik a magasabb frekvenciák irányába az első rezonanciamódus esetében. Ezen frekvenciaelcsúszások a néhány évvel ezelőtt felfedezett, a magnetoszférában felhalmozódó és onnan a középső légkörbe szóródó relativisztikus elektronokkal hozhatók összefüggésbe. Ezek az elektronok megváltoztatják a Föld-ionoszféra hullámvezető vezetőképességét éppen abban a magassági tartományban, amelyben az általunk is mért vertikális elektromos komponens ezt indikálhatja.

— 1993-ban a Nagycenki Obszervatóriumban üzembe helyezték azt az ionoszondát, amely korábban Békéscsabán működött. Az ionogramok igazolták az antennarendszer bemérése során nyert adatokat. Mind a tápvonal csillapítása, mind az antennák állóhullám-aránya jobb értékeket mutatott a korábbi békéscsabai paramétereknél. Így a kapott ionogramok zajszegények, több információt tartalmaznak az ionoszféráról.

— Továbbléptek a fotoelektronok hőmérséklet-anizotrópiájának numerikus vizsgálatában is.

A Földmágneses Osztály pulzációs munkacsoportja (VERŐ József osztályvezető, CZUCZOR Ernőné és HOLLÓ Lajos tudományos főmunkatársak, ZIEGER Bertalan tudományos munkatárs) eredményei az alábbiak szerint foglalhatók össze:

— Az 1991-ben L'Aquilában, Nagycenken és Niemegekben végzett mérések eredményeiben sikerült kimutatni a várt téli csillapítást, ami valószínűleg a nagy ionoszférikus-magnetoszférikus részecskesűrűség eredménye. Adalék ehhez a problémához, hogy a „csillapítás” csak a 20 s-nál rövidebb periódusoknál jelentkezik. Ez valószínűvé teszi azt, hogy az erővonal-rezonancia kialakulása ütközik ilyenkor nehézségekbe.

— Az 1991-ben létrehozott pulzációs láncolat eredményeinek feldolgozásához kapcsolódva újra megvizsgálták az előző, hasonló mérések adatait és eredményeit, hogy ennek alapján az új adatok felhasználásához megfelelő háttér álljon rendelkezésre. A vizsgálat eredménye-

ként egyértelművé vált, hogy a geomágneses pulzációk két alaptípusa, a bolygóközi térben keletkező jelek és a földi mágnes tér héjrezonanciái egyszerre vannak jelen a felszínen.

— Az adott L-héjakon észlelhető whistlerek által detektált elektronsűrűség és a rövid periódusú geomágneses pulzációk közötti kapcsolat kimutatása fontos információ a magnetoszféra földi bázisú diagnosztikájánál. A kapcsolat egyértelmű: minél nagyobb az elektronsűrűség, azaz minél kisebb az L értéke, annál rövidebb periódusú pulzációk jelennek meg a földfelszínen, és fordítva.

— Kimutattak egy 13,5 napos periódikus változást a napszélességben és az interplanetáris mágneses tér magnitúdójában, illetve a geomágneses és a pulzációs tevékenységben. Ez a jelenség a napszél heliomágneses szélességtől függő eloszlásával és a heliomágneses dipól tengely dőlésével magyarázható.

A geomágneses munkacsoport (WALLNER Ákos és WESZTERGOM Viktor tudományos munkatársak) első sorban az INTERMAGNET rendszeren dolgoztak: elvégezték a műszerek hitelesítését (a bázisvonal hibáját sikerült ± 1 nT-ra csökkenteni) és elindították a valós idejű adatszolgáltatást. Nagycenk és az adatgyűjtő központ között szeptembertől műholdas kapcsolat él.

— 1993-ban megvizsgálták a geomágneses átviteli függvény segítségével a spektrum releváns tartományában a geomágneses tér Nagycenk körüli térbeli homogenitását.

— A geomágneses térváltozások technogén hatásainak kutatásából kiindulva foglalkoztak a „valós idő” geomágnesség-beli értelmezésével és kísérleteket folytattak a Föld körüli térség diagnosztizálásában alapvető szerepet játszó mágneses karakterszámok automatikus meghatározására és a tranziens mágneses jelenségek jelalak-felismerésére.

Az elektromágneses indukciós munkacsoport (ÁDÁM Antal akadémikus, SZARKA László főosztályvezető, STEINER Tibor tudományos munkatárs, PÁSZTOR Péter és SZALAI Sándor ösztöndíjasok) terepi méréseket és elméleti vizsgálatokat végzett. (A terepi mérésekben a főosztály más munkatársai is közreműködtek.)

— A Bécsi Egyetemmel történt együttműködés keretében a Cseh Masszívumban végzett audio-magnetotellurikus kutatások igazolták feltevéseinket, amelyek szerint a grafitos, elektromosan jól vezető képződmények kis viszkozitásuknál fogva kijelölik a tektonikai pályákat (nyírási zónákat). Ezen tulajdonságukkal magyarázható, hogy a Dunántúli vezetőképeség-anómália területén a földrengéshullámok jobban csillapodnak és a szeizmikus veszélyeztetettség kisebb területre terjed ki.

— A Bécsi Műszaki Egyetemmel együttműködésben megtervezett és végrehajtott GPS-helymeghatározású geoelektromos és VLF mérésekkel nagyméretű lineamenseket mutatunk ki a Fertő alatt.

— Elkészült egy PC-re írt magnetotellurikus modellező programcsomag.

— Háromdimenziós vékonyréteg-számításokon alapuló tenzor-invariáns elemzéseink elvezet-

tek néhány általánosan elfogadott 3D-értelmezési paraméter újraminősítésének szükségességéhez.

- Analóg modellezéseink egy finnországi indukciós problémát, az olajkutatási CSAMT vizsgálatokon át egyenáramú monitoring mérésekig sokféle szerteágazó témát felöleltek. A Finn Meteorológiai Intézet kutatóival közös eredmény, hogy a Skandinávia északi részén

észlelt geomágneses tértorzulás leginkább lineáris elektrojet által gerjesztett parthatással magyarázható.

Végül meg kell említeni, hogy a főosztályon folyó kutatómunkát mintegy nyolc közvetlen munkatárs (köztük SZENDRŐI Judit programozó, HORVÁTH János és PONGRÁCZ János villamosmérnök) segítette.

Szarka László

A MAGYARHONI FÖLDTANI TÁRSULAT 169. RENDES TISZTÚJÍTÓ KÖZGYŰLÉSE

146 éves múltra visszatekintő társaságunk ez évi közgyűlését (hagyományuk szerint március idusához legközelebb eső szerdai napon, március 16-án) a MÁFI dísztermében tartotta.

A közgyűlés társulati emlékérmek átadásával kezdődött. Az emlékérmeket az alábbi tagok kapták:

Szabó József Emlékérem:	BALOGH Kálmán
Hantken Miksa Emlékérem:	HABLY Lilla
Koch Antal Emlékérem:	CSÁSZÁR Géza
Vendl Mária Emlékérem:	HETÉNYI Magdolna
Pro Geologia Applicata Emlékérem:	BALLA Kálmán, JUHÁSZ András, MAJOROS György, MAKRAI László, MÁTYÁS Ernő, MUNTYÁN István (posztumusz)
Semsey Andor Ifjúsági Emlékérem:	SZTANÓ Orsolya

Ezután társulati emlékgyűrűket, 60 éves társulati tagságot elismerő díszokleveleket adtak át, tiszteleti tagokat választottak és pályázati eredményeket hirdettek. Külföldi tiszteleti tag lett Zoltán de CSERNA (Mexikó), Jean DERCOURT (Franciaország) és FÖLDVÁRI Gábor (Ausztrália). (A magyar származású

ausztráliai professzor készítette el a Kárpát-medence legteljesebb geológiai leírását.)

Az elmúlt három évről szóló főtítkári beszámolóban fölöttébb ismerős örömökről és gondokról hallottunk...

Alapszabály-módosításra is sor került. Hosszas vita után eltörölték a küldöttközgyűlés eddigi rendszerét. A jövőben a közgyűlésen résztvevő társulati tagok mindegyike rendelkezni fog szavazati joggal. Annak érdekében, hogy a vidékieket ne érhesse hátrány, ki fogják dolgozni a levélbeni választás rendszerét. Az új elképzelések működőképességében kétkedők számára a vendégként jelenlévő MGE-elnök elmondta, hogy a Magyar Geofizikusok Egyesülete 1991-től kezdődően éppen ilyen rendszerben tartja közgyűléseit és hogy az EAEG-ből átvett minta nálunk bevált. (Annak ellenére, hogy a levélbeni választásnak Magyarországon nincs hagyománya, az MGE 1990-es alapszabályának kidolgozásakor számunkra megnyugtatóan hatott a mai nyugat-európai és a régi magyarhoni földtani társulati alapszabályok leglényegesebb vonásainak hasonlósága. Örülünk, hogy a mi néhány éves tapasztalatunkkal máris vizsontsegíthettünk az „idősebb testvér”-nek.

A Magyarhoni Földtani Társulat új elnöke az elkövetkezendő három évben BÉRCZI István. Társelnökök: BREZSNYÁNSZKY Károly és NÉMEDI VARGA Zoltán. A társulat főtítkára HALMAI János maradt. Titkár: BUDAI Tamás.

A megválasztott tisztségviselőknek ezúton is gratulálunk.

Szarka László

A NÉMET GEOFIZIKUSOK EGYESÜLETÉNEK 54. ÉVES KONGRESSZUSA

*54. Jahrestagung der Deutschen Geophysikalischen Gesellschaft in Verbindung mit der Frühjahrstagung der Arbeitsgemeinschaft Extraterrestrische Forschung und dem Fachverband Extraterrestrische Physik der Deutschen Physikalischen Gesellschaft
Münster, 1994 március 7-11.*

A Deutsche Geophysikalische Gesellschaft vagy rövidített nevén a DGG (Német Geofizikusok Egyesülete) idén március 7-től 11-ig tartotta 54. évi rendes kongresszusát. A kongresszust, amelynek Münster városa, illetve a Westfälische Wilhelms-Uni-

versität adott otthont, az Ūrkatató Munkacsoporttal és a Német Fizikusok Egyesületének Ūrkatató Szakosztályával közösen szervezték.

Münster, amelynek belvárosa a világháborús pusztítások ellenére is őrzi a középkori német városok hangulatát, az első pillantásra megnyeri az arra vetődő idegen rokonszenvét. A vizesárkon és az egy-

kori városfalon belül eső középkori városka szűk és kanyargós utcáival, árkádos polgárházaival és góti-kus templomaival ma többnyire vidáman nyüzsgő sétáló és bevásárlónegyed. A hideg szél és a havas eső dacára sem tudtam ellenállni a kísértésnek, hogy minden szabad percemet itt töltsém sétálva, bámészkodva. Ha elfáradtam, beültem egy-egy templomba — lehetőleg mindig egy másikba — és a valóban templomi csendben élveztem a középkorban még egységesnek tűnő európai szellemiség átszellemült építészetét, melynek eredetisége persze erősen vitatható, hiszen az előcsarnokokban látható 1945-ös fotók tanúsága szerint itt a XX. század már egyáltalán nem egységes szellemisége a világháború végére alig hagyott egyebet, mint néhány magányosan az égnek meredő oszlopot és egy-két kiégett faldarabot. A világháború után komolyan felmerült az az elképzelés, hogy a romokat el kell dózerolni, és egy modern várost kell fölöttük emelni. Szerencsére nem így lett! Amíg a városi tanácsban a dolog mikéntjén vitatkoztak, addig a polgárok elkezdtek házaikat az eredeti tervrajzok alapján újjáépíteni és így ma majdnem eredeti szépségében láthatjuk a várost.

Az egyetem központja, a rektorátus, egy gyönyörű barokk palotában kapott helyet, de az oktatás modern, jól felszerelt intézetekben, korszerű előadókban folyik. A Wilhelms-Universität ma Németország első négy egyeteme közé számít.

A kongresszust is a modern részben rendezték meg és a legnagyobb előadó előterében helyezték el a geofizikai műszerkiállítást.

A megnyitás előestéjén, március 6-án a helyi lövészes egyesület egykori épületében, ami ma vendéglőként működik, „Begrüßungsabend”-et, nyitó vacsorát tartottak, ahol mindenki kedvére ihatott és eshetett — a saját költségére.

Másnap, március 7-én délelőtt volt a hivatalos megnyitó, ahol némi zenei bevezetés után először a helyi rendezők nevében UNTIEDT professzor üdvözölte a résztvevőket, majd a város polgármesternője, az egyetem prodékánja, az Alfred Wegener Alapítvány elnöke és végül az EAEG nevében jómagam következünk egy-egy üdvözlőbeszéddel. Mindezek után HÄNEL professzor a DGG nevében és SCHLICK-EISER úr a társrendező Úrkutató Munkacsoport nevében hivatalosan is megnyitotta a rendezvényt. A hivatalos megnyitás után két plenáris előadás (STAUFER: „Klímainformációk a grönlandi jégből kapott fúrómagmintákból” és KEPLER: „Mit tudunk meg a Jupiter magnetoszférájáról azzal, hogy az Ulysses elhaladt mellette?”), majd a szakmai program következett.

A rendezvény szakmai programja, ahogyan azt már a társrendezők összetétele is sejtetni engedte, igen széles spektrumú volt, sokkal inkább hasonlítot

az EGS vagy az MGE rendezvényeihez, mint az EAEG jól körülhatárolt tematikájú olaj- és „exploration”-orientált Meeting-jeihez. Összesen 352 előadás szerepelt benne, amiből 270 volt geofizikai témájú, 82 pedig inkább az űrkutatáshoz tartozott. Az előadások 4–6 párhuzamos szekcióban folytak, poszter szekció nem volt. Az előadók a német mellett angolul is elmondhatták mondanivalójukat, egy előadásra 20 perc jutott és azt be is tartották. Az előadások tematikus megoszlása a következőképpen nézett ki:

<i>Geofizika:</i>	
Földmágnesség, elektromágnesség és geoelektrika	8
Glaciológia (súlyponti téma)	13
Közetek mágnesezettsége, paleomágnesség	12
Gravimetria	6
Mélyfúrási geofizikai, felszíni geofizikai és laboratóriumi mérések interaktív kiértékelése és értelmezése (súlyponti téma)	19
Az óceáni és kontinentális kéreg struktúrája és dinamikája	31
Kőzetfizika, KTB/mélyfúrási geofizika	20
Paleomágnesség és közetkronológia (súlyponti téma)	16
Planetológia (súlyponti téma)	28
A Föld belső felépítése és dinamikája	28
Szeizmológia	30
Szeizmikus módszerek	30
Környezeti és mérnökgeofizika, hidrológia	29

Űrkutatás:

Atmoszféra/Ionoszféra	11
Asztrófizika	14
Kozmikus sugárzás	16
Magnetoszféra	11
Helioszféra	16
Kisméretű testek	12
Az Űrkutatási Munkacsoport meghívott előadásai	7

A geofizikai műszer- és módszerkiállításon 22 kiállító volt jelen, főleg kisebb német cégek vagy képviselvek.

A szakmai programhoz kapcsolódott még — mint azt ORMOS Tamás kollégámtól tudom, már hagyományosan — a 8-án este rendezett „Geselliger Abend im Schloß”, a mi fogalmaink szerinti baráti vacsora (de több sörrel!) és a DGG éves közgyűlése is, ezt 10-én este a rövidített szakmai program folytatásaként rendezték meg.

Bodoky Tamás

BESZÁMOLÓ AZ EGS KONFERENCIÁRÓL

Az EGS (European Geophysical Society) 1994-ben Grenoble-ban (Franciaország) rendezte a XIX. General Assembly nevű éves összejövetelét. A tudományos konferencia házigazdája az Alpok 2–3000 m magas nyúlványai közötti völgyben, festői környe-

zetben elhelyezkedő Egyetemváros volt. A konferencia szellemét, gyakorlati kivitelezését illetően franciákhöz illő szervezett(len)ség (szállás, étkezés stb.), tudományos tartalmát pedig az alábbi — fő témák szerinti — csoportosítás jellemzi:

- SE - Solid Earth Geophysics (13 alszekcióban)
- G - Geodesy (7 alszekcióban)
- OA - Oceans and Atmosphere (27 alszekcióban)
- ST - Solar-Terrestrial Sciences (15 alszekcióban)
- PS - Planetary and Solar System sciences (9 alszekcióban)
- HS - Hydrological Sciences (12 alszekcióban)
- NP - Nonlinear Processes in Geophysics (8 alszekcióban)
- NH - Natural Hazards (8 alszekcióban)

A címek és maga a program kb. 200 oldal terjedelmű. Az előadók nagy része egyetemokről, kutatóintézetekből jött; a résztvevők többsége egyetemista, vagy fiatal kutató-palánta. Viszonylag sok előadás maradt el (előzetes bejelentés nélkül), a poszter-terem mindig foghíjas volt ugyanezen okból kifolyólag.

A gyakorlati, alkalmazott geofizika egyetlen nap egyetlen szekciójának volt témája:

SE 7.1. Geophysics and the Ancient Environment valamint

SE 7.2. Characterization and Monitoring of the Subsurface using Modern Geophysical Techniques címekkel, amelyek keretében az ELGI öt (három szóbeli és két poszter) előadással képviseltette magát:

- SÖRÉS L., DRASKOVITS P., CSICSÁK J., KOCH L.: Joint applications of VES, IP and transient methods in indicating the subsurface contaminations;
- OCSENÁS P., CSALAGOVITS P., DRASKOVITS P.: Geophysical investigations for the protection of water resources in shallow depth;
- NEMESI L., DZUPPA P., SEIBERL W.: Geophysical results of the international DANREG project;
- TÖRÖS E., HERMANN L., PATTANTYÚS-Á. M., PRÓNAY ZS.: Prospecting for old mine workings by GPR and seismic;
- PATTANTYÚS-Á. M.: GPR and seismic prospecting at archaeological sites.

Magyarországról még a KFKI és a Talajtani Intézet három, illetve egy kutatója tartott előadásokat. Sajnos, egyetemeink és a többi kutató intézeteink távol maradtak.

A geofizikai módszereket illetően különös szerepet játszott a műholdas megfigyeléseknek, a tengeri, tenger alatti és szárazföldi (szeizmológiai és mágneses) obszervatóriumoknak. Az alkalmazott módszerek közül elsősorban az olcsóbb gravitációs, földmágneses és egyszerűbb geoelektromos módszerek eredményeit láthattuk (az EGS 50-es száma részletes statisztikai adatokat közöl a benyújtott előadások témánkénti százalékos megoszlását illetően). A műszerkiállítás kifejezetten gyenge volt (mindössze 3-4 cég). A különböző szakkönyvkiadók impozáns pavilonjai uralták a terepet.

Részt vettem az EGS évi rendes közgyűlésén — ez nyílt: több, mint 500 fő volt jelen —, ahol a hivatalos üdvözlő beszédeken kívül az Egyesület éves beszámolóit hangzottak el, és a díjak kiosztása történt meg (ezeket nem részletezem, leírásuk megtalálható a Newsletter különszámában). Ez alkalommal iktatták be az új elnököt: Georges VACHAUD urat két évre (itt is a hármas elnöklés a rend, így President Elect választás is volt, de nem ekkor). Az egyes szekciók elnökválasztása másnap, zártkörű bizottsági üléseken zajlott.

Kedden délben volt az Egyesület vezetőségi tagjainak ebéddel egybekötött ülése, amelyen alkalmam volt bemutatkozni, mint a Magyar Geofizikusok Egyesületének képviselője és megerősíteni az 1997-es konferencia rendezésére vonatkozó felajánlásunkat/meghívásunkat. Az erről szóló nyilatkozatot írásban is átadtam az elnöknek. A díszében a vezetőség tagjai és meghívott egyesületi vezetők voltak jelen (pl. az AGU, American Geophysical Union elnöke, amely társaságnak több, mint 30 000 tagja van). A mi meghívásunk részleteinek felelevenítésére nem kerülhetett sor (ennek alapokmányait egyébként az MGE elnöksége részletes anyagban már a múlt évben elküldte), mivel a vezetőségnek komoly, a további konferenciákat érintő, operatív megbeszélést kellett lebonyolítani (legyen-e ilyen sok szekció, fogadjanak-e el ilyen sok előadást — több, mint 3000 volt idén —, jó-e a poszterek félnaponkénti változtatása vagy legyen kevesebb stb.). A titkár, Dr. Arne K. RICHTER, kiosztotta az elkövetkező évekre vonatkozó javaslatát a konferenciák rendezési helyére — ebben Magyarország nem szerepel —, de hangsúlyozta, hogy ez csak javaslat és nem végleges. Ezután evésbe és borba fulladt a megbeszélés.

Pattantyús-Á. Miklós

A CHILEI FÖLDTANI KONGRESSZUS (Concepción, 1994. október 17–21)

Kapcsolódva a BÍRÓ Lajos professzorral szóló megemlékezéshez (ld. lapunk végén) szeretnénk hírül adni, hogy a chilei Concepción egyetemi városban rendezik meg a 7. Chilei Földtani Kongresszust BÍRÓ Lajos és Don Osvaldo WENZEL professzorok kiemelkedő munkásságának emlékére. Hét témakörben várnak szóbeli és poszter előadásokat. A geofizika tárgyában az alkalmazott geofizika, nyersanyagok kutatása, környezet-

védelem szerepel. Az érdeklődők részére az ELGI Szeizmikus Főosztályán a tájékoztató megtekinthető.

BÍRÓ professzor törekvése, hogy magyar szakemberek is vegyenek részt a chilei egyetemi oktatásban, még élő gondolat. Ez a kongresszus kiváló alkalom lenne néhány spanyol nyelvű magyar előadás bemutatására. Szponzorok segítségével nagyon hasznos lenne magyar szakemberek bemutatkozása.

Polcz Iván